

És un políptic de dotze dibuixos. Tinta sobre paper. Un relat compostiu on se succeeixen ordenadament personatges, escenes i paisatges. L'artista els pren del món del cinema, en referència o directament del fotograma, i trasmuda Tarkovsky, Pasolini, Antonioni o Rossellini en dibuix. I explica el jurat que ha seleccionat aquesta obra entre totes les que formaven la Biennal Martínez Guericabeitia, que "la migració de la imatge d'un mitjà a l'altre accentua la polisèmia dels motius visuals". És una manera de fer que practica Xisco Mensua conscientment. La còpia, la traducció, la reinterpretació li serveixen per a elaborar el seu imaginari visual. I poètic, que en aquest cas és el mateix.

Al *No return* que ara forma part de la Col·lecció Martínez Guericabeitia, Mensua al·ludeix al tema que potser sempre ha estat present a les seves obres i que ara desenvolupa amb plenitud: el pas del temps, inexorable fins a la fita final de la mort, l'absència: "Per definició, el trajecte de la vida no té marxa enrere. Al capdavall, la memòria sempre comporta la constatació d'una pèrdua", explicava ell mateix en rebre la notícia de la selecció. D'això parla el *No return*. I sobre això va fent voltes, també, la mostra que té ara oberta a la Galeria Valle Ortí, al bell mig de la ciutat de València.

"De fa anys que el temps és darrere de tot el treball que faig. Només que ara ho he evidenciat". Hem quedat a la galeria mateix i ens rep amb un somriure afable que de seguida ens condueix a fora una altra vegada, perquè l'exposició comença al carrer, a l'aparador on ha anat formant tot un mural amb les fotografies, els apunts, els esbossos, els trossos de poemes, de diaris, de tot allò que li ha servit després per a anar creant les obres que trobarem a la sala. Diu que potser evoca aquells treballs col·lectius que es fan a escola, amb paper d'embalar. O, també potser, aquell "lloc comú que han format els films i les sèries de policíes, quan van enganxant fotografies i plànols i notes a la paret per a buscar l'assassí. Sempre m'ha fet molta gràcia, això. D'alguna manera, aquí, jo volia capturar el temps, aquest element fantasmal que mai no acabes de trobar". Del material en brut, diguem-ne, n'ha fet, per tant, una altra obra, que ens remet de seguida a les pintures i els dibuixos que trobarem a dins. I que dó-

PRATS I CAMPS

El temps segons Mensua

La seva obra 'No return' ha estat seleccionada per la Biennal Martínez Guericabeitia.

Té exposició oberta a València. Viu a Rocafort. És Xisco Mensua (Barcelona, 1960) i desafia el temps: diu que no existeix, però ell el pinta en blanc i negre.

na nom al conjunt, de fet: “Notes sobre el temps”.

Explica Xisco Mensua, aquest artista crescut i format a cavall de València i Barcelona, de Barcelona i València, que l'exposició que aplega aquest grup de pintures i dibuixos a la tinta amb superposició de papers i també un vídeo segueix l'estela d'un camí que transita a consciència: “Des dels primers treballs, que eren una aparença de pissarres amb els seus esborrats, sempre hi ha hagut la cosa de la memòria, del palimpsest, el que s'escriu i es reescriu. Després he treballat sobre el cicle vital, i la sexualitat dins aquest cicle, també. La darrera exposició es deia ‘Comentatio mortis’, potser pensada des dels límits. Ben mirat, l'obsessió pel temps també té relació amb la consciència de la mort que tenim com a espècie, no?”

No hi ha colors, en aquesta selecció d'obres, però l'artista nega amb veheència cap temptació nihilista. És que el joc amb el temps li reclamava, per convenció, aquest to de passat que atorga la gamma de grisos: “La realitat és en colors, encara que sigui de nit. En canvi, ens representem el passat en blanc i negre, no? És un recurs. I funciona. A més, les fotografies que més m'interessaven eren en blanc i negre.” I ell les ha recreades. Les ha copiades, de fet. En quadres pintats de gran format. En petits dibuixos velats. Aquella imatge famosa de Londres després d'un bombardeig, amb la biblioteca destruïda i alguns homes amb gavardina i barret que fullegen llibres (“en el seu moment”, raona Mensua, “es devia fer servir per a dir mira com mantenim el tipus. Només que ara crea tot un altre efecte”), o un grup de soldats russos dins una casa també destruïda, al voltant d'un piano, tocant, o els aliats preparant per al transport obres d'art recuperades de l'espoliació nazi, per exemple, són fotografies, trossos de temps congelats que han cridat l'atenció de l'artista. I les ha retallades d'un diari, o d'on sigui, i les ha fetes mural a l'aparador. I, abans, quadre, també. Còpia. Obra d'art.

No hi ha grans pressupòsits, per a la tria. És, tan sols, que la imatge l'hagi atret, que li hagi agradat prou per a fer-li venir “ganes de pintar-la”. I per què ho fa, per què pinta una fotografia si, com afirma ell mateix amb els ulls clars ben oberts, “al capdavant no és necessari? Ja hi ha la fotografia, no? Per què ho faig?”

PRATS I CAMPS

“L'obsessió pel temps també té relació amb la consciència de la mort”

Sí: per què? “No ho sé. M'ho passo bé”. I perquè li agrada el joc de traduccions, gràcies a les quals ha pogut llegir les grans obres de la literatura, diu. I ara crea, també, les pròpies versions traduïdes: “Treballo la còpia com a traducció, aquest pas de la fotografia a la pintura: és fotografia però es comença a convertir en una altra cosa. Còpia, sí, però de quinze que en fessis, n'obtindries quinze obres diferents. En aquest cas tradueixo també d'un mitjà a un altre.”

Al mural de l'aparador, que ja ha esdevingut obra, també, hi ha moltes pistes, per a qui vulgui recórrer alguns dels viarans creatius d'aquest artista sovint inquietant. Hi ha, per exemple, un retrat de Mallarmé i Renoir fet per Degàs, que queda mig intuït al reflex d'un mirall. No l'ha pintada, aquesta imatge, després. Surt al vídeo, això sí, obra de la Cinémathèque Civil (és el nom que es donen amb Natxo París quan s'uneixen per a fer petites obres en moviment). Però no l'ha pintada. No és obligatori, tampoc. Cada peça troba el seu què. I aquesta, considera Xisco Mensua, també hi havia de ser: “un poeta i dos pintors”, resumeix. I es fotografien. En una triangulació que

encaixa amb el treball del valencià-barceloní: “És la fotografia i és la còpia. I les citacions, també. N'hi ha moltes, sempre.”

Moltes, és cert. Mensua juga conscientment a les citacions, a la cosa fragmentària, a la referència i l'evocació. I tant pot ser des d'un vers cal·ligrafiat en imatge com des de la citació filosòfica o la pista que ofereix per a qui sàpiga, per exemple, que aquell quadre amb l'escultor que evoca el desig de permanència és còpia d'un fotograma i que el film és una crítica al colonialisme que durant anys tenia prohibida l'exhibició a l'estat francès. També hi pot haver una frase que queda pintada només per compensar visualment l'obra, perquè va trobar que l'enquadrament original coixejava i va necessitar afegir-hi contrapès; o pot prendre textos que no tria pas a l'atzar i en fa pintura: i són el contingut, és clar, Beckett o un tros de diccionari, però també la forma. “De vegades, estàs tan posat en la còpia, en els detalls i la cal·ligrafia, que no t'adones què hi dius”, explica l'artista: “Alguns copistes medievals eren analfabets, dibuixaven la lletra.” I ell converteix frases i paraules en elements del quadre. Acompanyants o únics, segons. Per bé que ell sí que n'ha mirat el contingut, explica rient, i evoca Parmènides i recita que mai no va ser, ni serà, perquè és, ara, tot junt, un, continu. Xisco Mensua reivindica la pintura com a “treball intel·lectual”, també, i afua el somriure per a apuntar explicació: “En aquesta ciutat, copada per qui sabem de fa ja tants anys que no els comptem, centenars o més, amb una vida cultural que no existeix, has de recórrer als llibres com a refugi, sovint.”

En tot cas, transcendència i picades d'ull i possibilitats diverses de lectura es donen la mà amb naturalitat a les seves creacions. I “petites bromes”, també, finalment. Com és el rellotge (aquest sí, dibuixat del natural) que titula 2.54 perquè és l'hora que marca i perquè el sedueix la idea del temps que conté la pintura, “allà quieta i amb els moments que abasta”. Sempre dibuixa el mateix rellotge i sempre a la mateixa hora. Perquè l'atzar el va aturar en aquell moment i perquè resulta que li agrada l'objecte i ja està. Qui sap si, passats els anys, se'n faran càmbales i teories.

Núria Cadenes